

Pirmās šķiras mākslinieka pēdējais dzīves gads

Ziņa par Pirmā pasaules kara sākšanos **Jani Rozentālu** pārsteidza Rīgas jūrmalā, kur viņš kopā ar sievu Elliju, abām meitām un dēlu vadīja vasaru. Mākslinieks neļāvās panikai un, kā bija domāts, uz Rīgu devās tikai rudenī, nenojaušot, ka viņam dzīvot atlicis pavisam nedaudz.

1915. gadā, vācu karaspēkam tuvojoties Rīgai, Rozentāli bija spiesti pamest skaisto Alberta ielas dzīvokli. Par patvēruma vietu nebija daudz ko šaubīties – protams, Somija, Rozentāla kundzes dzimtene. Pirmo trimdas laiku ģimene nodzīvoja pie Ellijas māsas Lisijas. Vēlāk Helsinku tuvumā, Brendes salā, kur somu rakstnieki un mākslinieki bija sabūvējuši skaistas villas, nopirka namu uz klints jūras krastā. Praktiskā Ellija dažās istabās nolēma iekārtot pansionu.

Izstāde, atkal izstāde

Nodrošinājis ģimeni ar pajumti un sapratis, ka Ellija ar bērniem nepazudīs, Rozentāls steidzās atpakaļ uz Rīgu, kur bija palikušas viņa gleznas. Tās vajadzēja dabūt kaut vai līdz Petrogradai. Īsajā laikposmā, ko mākslinieks pavadīja Rīgā, viņš paguva uzzīmēt metus strēlnieku pulku karogiem, zem kuriem latviešu jaunekļi un vīri dosies cīņā pret ienaidnieku. Rozentāls skuma par tautas drūmo likteni – tagad tā bija izkaisīta pa visu plašo Krievzemi kā reiz jūdi tuksnesi. Cik daudzi vairs nekad neatgriezīsies mājās! Cik ilgi viņam pašam būs jāklaipo pa pasauli? Grūtsirdība dažkārt dzīves laikā jau bija mocījusi Rozentālu, bet parasti viņš to uzvarēja. Glāba darbs. Un Ellija, un bērni.

Viņš uzreiz nesteidzās pie ģimenes. Dzīvodams pie Kārļa Brenčēna, Rozentāls Petrogradā ne tikai gleznoja, bet arī vāca kopā latviešu mākslinieku dabus, lai jau 1915. gada rudenī sarīkotu izstādi Marsa laukumā. Tikai pēc tam viņš atgriezās Brendes salā pie

